

Vietoj pratarmės

Berlynas. Vėlyvas ruduo. Įprastai, tokiu metų laiku jau ieškočiausi skrydžių į Lietuvą ir pamažu mintyse rašyčiau kalėdinių dovanų sąrašą artimiesiems. Laikui bėgant, susitikti su savo šeima ir draugais dukart metuose tapo norma, tačiau niekaip nepavyksta nuryti kartėlio, jog šįkart net ir tokios prabangos teks atsisakyti.

Visas gyvenimas sukasi užburtame priežasčių ir pasekmių rate, tad ir šią istoriją derėtų pradėti nuo klausimo, kodėl dvejus savo jaunystės metus praleidau svetur - tarp svetimų žmonių, nepažįstamos kultūros, ir kartais ironišką šypseną keliančio gyvenimo būdo, persisiurbusio naktine *trans* muzika, *reivu* ir laisva siela.

Nesėkmingas bandymas pabėgti (nuo savęs) arba kodėl žmonės nori to, ko neturi

„Jūsų gyvenimas dar tik prasideda - užvėrus duris vienam gyvenimo etapui, atsivers naujos, su dar platesnėmis galimybėmis ir nuotykiomis. Tik nebijokite jų semti pilnomis rankomis.“ Maždaug taip ji apibendrintų visų savo dėstytojų pasamprotavimus paskutiniaisiais studijų metais universitete. Tada visos auditorijoje sėdėjusios būsimosios kalbininkės, redaktorės ir žurnalistės (taip, vaikinai lietuvių filologijoje yra tarsi žuvys dykumoje - neegzistuoja), svajojo, kaip su sunkiai užtarnautu diplomu rankose pradės karjerą vos tik išėjusios iš mylimo fakulteto kiemelio. Dar iki dabar su šypseną ji prisimena tą rožinėmis spalvomis nugražintą laikotarpį.

Kiek save prisimena, ji visada savo gyvenimą įsivaizdavo ne Lietuvoje. Paradoksalu, jog mergina, siekianti kurti savo ateitį užsienyje, pradėjo studijuoti lietuvių kalbą. Tai kelia šypseną, bet, laikui bėgant, net ir toks paradoksas įgaus prasmę.

Ir jei galvojate, jog tik baigusi studijas ir neradusi darbo ji patraukė laimės ieškoti svetur, ši istorija ne tokia. Priešingai - ji paliko savo komunikacijos specialistės kėdę tam, kad išvyktų į Berlyną. Be jokio plano, su baime, bet tuo metu atrodė, kad tai yra vienintelis ir teisingiausias sprendimas.

Motivas jai pačiai buvo aiškus - ji tikėjo, kad palikusi savo namus Lietuvoje, išspręs visas kamuojančias problemas. Tiesa ta, kad ji savo depresiją ir nemeilę gyvenimui siejo su save supančia aplinka ir vienintelis sprendimas buvo iš pamatų tai pakeisti. O galimybė išvykti buvo taip vietoje ir taip laiku, kad didesnėms abejonėms vietos neliko. „Dar palauk, greitai viskas pagerės. Šis darbas, rutina ir galvoje nenutylantis savidestrukcinis balsas pasibaigs, kai tik išvažiuosi“, - tai buvo mantra, kuri suteikdavo motyvacijos pakilti iš lovos rytais ir nugramzdindavo naktimis į ramų miegą.

Dažnai žmonės, ypač jauni, yra linkę nespřsti savo psichologinių problemų iš pagrindų, o verčiau renkasi nuo jų bėgti. Lengviausia ir greičiausia išeitis, deja, trumpalaikė.

2018-ųjų spalio ir gyvenimo Berlyne pradžia

Tai pagaliau įvyko - po kiek daugiau nei poros mėnesių intensyvių būsto paieškų ir daiktų pakavimo, ji jau sėdėjo savo naujuose namuose. Tiesa, važiuojant čia, Berlynas pro geltono taksi langą toli gražu nepriminė svetingumu alsuojančio miesto - daug neaiškių *kabakų*, piešiniai ant daugiabučių pastatų ir ne pats maloniausias taksi vairuotojas. „Na, bet čia juk tik pirmasis įspūdis, vėliau bus tik geriau“, - pamanė ji.

Graffiti piešiniai mieste / Berlynas, 2020

Spalis tais metais buvo ypač saulėtas. Gal būtent tai ir padėjo jai jaustis kaip namuose, nors miestą prisijaukinti buvo sunku. Sunku buvo nesijausti turiste ir išvengti piktokų žmonių

žvilgsnių, kai ši išsiduodavo, kad nemoka vokiečių kalbos. Nepaisant to, dauguma berlyniečių yra pratę prie imigrantų gausos ir nesunkiai persijungia iš savo gimtosios į pokalbį anglų kalba. Tačiau, kad ir kokia kasdienė ir įprasta *lingua franca* čia bebūtų, vis tik darbo skelbimuose tarp reikalavimų esantis „*German language*“ punktas ramybės nedavė. Prasidėjo intensyvios vokiečių kalbos pamokos ir, dėka jų, jau po savaitės ji pradėjo suprasti, ką reiškia traukinio (geriau žinomo kaip *sbahn'as*) garsiakalbiuose skambanti frazė „*Zurück steigt bitte*“¹.

Traukinių stotis / Berlynas, 2020

Per tuos kelis mėnesius, praleistus vokiečių kalbos kursuose, savo bendrasuolių tarpe ji sutiko žmonių iš viso pasaulio. Bene visi jų atvyko į Berlyną vedami nusistovėjusių šio miesto stereotipų, kitaip tariant, norėdami pajusti, ką reiškia naktinis gyvenimas, prasidedantis ketvirtadienio vakarą ir besitęsiantis iki sekmadienio ryto. Taip, neretai einant sekmadieninio *brunch'o*, gali prasilenkti su grįžtančiais iš trijų dienų maratono Berghain naktiniame klube².

Tad šis miestas toli gražu ne visiems. Gyvenant čia, dažnai susiduri su įvairiausio tipo žmonėmis, naktimis netylančiais vakarėliais gretimame bute, piko metu perpildytais traukiniais, prieš užsieniečius nusiteikusiais vietiniais gyventojais... Bet visa tai yra kaina, kurią neišvengiamai moka kiekvienas multimilijoninio miesto gyventojas.

¹ *Paraginimas stovėti atokiau automatinių durų*

² *Elitinis Berlyno naktinis klubas*

Kita vertus, Berlynas kupinas istorijos ir kultūros. Kiekviena iš dvylikos miesto apylinkių turi savitą stilių, kaip antai populiarusis *Kreuzbergas*, dar kitaip žinomas kaip jaunų menininkų rajonas, ir *Mitte* - pirmoji vieta, į kurią traukia turistai, norintys aplankyti Antrojo pasaulinio karo memorialus ir muziejus. Ją ši miesto įvairovė žavėjo. Kaip ir daugelį kitų jos pažįstamų, čia atvykusių ieškoti savęs. Šio tipo žmones ji galėjo suprasti kur kas lengviau, juk ir pati atsirado čia su tikslu rekonstruoti savo gyvenimą. Tačiau bėgo dienos, savaitės, mėnesiai ir kuo toliau, tuo labiau ji suprato, kad jos sprendimas toli gražu nebuvo tobulas.

Realybe, tu nedėkinga niekše...

Kaip ir dažniausiai nutinka, sukurtos vizijos anksčiau ar vėliau susigrumia su savo priešu - realybe. Jos gyvenimas Berlyne nusistovėjo ir buvimas svetur nebeatrodė toks patrauklus ir žavingas. Geriau pagalvojus, juk visa tai, gal net ir daugiau, ji galėjo susikurti pasilikusi Lietuvoje, atsižvelgiant į tai, kad neradusi vietos Berlyno darbo rinkoje, pradėjo laisvai samdomos specialistės karjerą. O šiai veiklai valstybių sienos neegzistuoja.

Vis stipresnis tapo svetimumo jausmas. Ko gero, visi iki vieno savo tėvynę palikusių žmonių yra bent kartą jautę, ką reiškia jaustis svetim aplinkoje, kurią vadini namais. Užtenka tik išeiti į gatvę ir išgirsti svetima kalba besišnekučiuojančius praeivius. Jų žodžiai tarsi priminimas, kad esi ne ten, kur turėtum būti.

Praeiviai buvusiam Tempelhofer oro uoste / Berlynas, 2020

Kalba neabejotinai kuria žmogaus identitetą - ja mes išreiškiame savo jausmus, mintis, bendraujame tarpusavyje. Tai sąsaja, bendrystė, jungianti mus su kitais ir leidžianti jaustis kažko didesnio dalimi.

Įsileidus svetimą kalbą į kasdienį gyvenimą, pamažu prarandi dalelę savo tapatumo.

Ketveri metai praleisti studijuojant lietuvių kalbą, joje pažadino didžiulę meilę lietuviškam žodžiui. Šypsena kelia prisiminimas, kaip kartą vokiečių pamokoje ji auditorijai pasakojo apie lietuvių kalbą, o ten sedėjusieji net kelis kartus prašė pakartoti archajiškuosius lietuviškus mėnesių pavadinimus, mat, priešingai nei lietuvių, jų mėnesių vardai kilę iš lotynų kalbos.

Kalbėdama svetima kalba, ji jautėsi suvaržyta, tarsi jos žodžiai nerezonuotų su jos jausmais. Jei negali deramai išreikšti savo jausmų, rizikuoji pamesti save ir tai be abejonės yra tapatumo problema. Tausoti savo gimtąją kalbą dar niekada neatrodė taip svarbu.

Visa tai pasiekė kulminacijos tašką. Net jei bandytų tai užgniaužti, ji negali atsikratyti minties, jog pasilikusi čia, visada jausis svetima. Svetima sau ir kitiems. Prisitaikyti prie kitokios kultūrinės aplinkos bei žmonių mentaliteto gal ir nėra visai neįmanoma, tačiau tikrai nelengva. Bet pamažu savyje naikinti gimtąją kalbą atrodo tolygu savo identiteto naikinimui.

Autoportretas viename Berlyno blusturgių / Berlynas, 2020

Tada prasidėjo pandemija. Atsiribojusi nuo viso aplinkinio pasaulio, ji, kartu su savo draugu, pradėjo naują *keturių sienų* gyvenimo etapą. Susiklosčiusi situacija tarsi atvėrė akis, kaip skauda būti toli nuo savo šeimos. Kiekvienam žmogui be išimties svarbu jaustis bendruomenės, šeimos, tam tikro socialinio rato dalimi. Jo netekus, vienintelis žmogus, kuriuo gali pasikliauti, esi tu pats.

Karantino laikotarpis dar iki dabar jai tebėra apmąstymų ir savirefleksijos laikotarpis. Ar atvykusi čia ji rado priešnuodį kamuojančioms problemoms? Ar jautėsi laimingesnė, nei gyvendama Lietuvoje? Ar jai atsivėrė galimybės, kurių Lietuva negalėjo suteikti? Ne. Paprasčiausiai, žmonės nepailstamai siekia to, ko neturi. Bėga nuo savęs, nes mano, kad toli nuo namų atsivers nauji horizontai. Be abejonės, šie nauji horizontai praplės akiratį ir suteiks gyvenimiškos patirties. Bet kad ir kaip patraukliai tai skambėtų, anksčiau ar vėliau aplanko namų ilgesys, kurį sunku užgožti. Pasijauti kaltas, kad taip lengvai palikai tėvynę, kodėl nesuteikei jai antro šanso ir supranti, kaip iš tikrųjų didžiuojiesi būdamas jos dalimi.

Galiausiai, ji priėmė sprendimą ankstyvą 2021-ųjų pavasarį grįžti namo - į Lietuvą.

Atgal į Lietuvą

Po truputį su draugu pradėdam atsisveikinti su Berlynu. Per dvejus metus, miestas supažindino su neįtikėtina įvairove dalykų, tačiau nei vienas iš mūsų nematome čia savo ateities. Tam yra kelios priežastys.

Trumpo pasakojimo metu, protagonistė savo sprendimą grįžti į Lietuvą pagrindė vidiniais išgyvenimais. Taip, šis nuolatos lydintis jausmas, kad esi *outsideris*, yra pakankamai sviri priežastis grįžimui. Bet už viso to slepiasi ir dar keletas racionalesnių paaiškinimų.

Visų pirma, norime atiduoti savo duoklę Lietuvai. Esame jauni žmonės ir jaučiame atsakomybę savo darbais prisidėti prie Lietuvos gerbūvio. Savo aplinkinių rate, vis dažniau pastebime, kaip jaunuoliai, norėję paragauti gyvenimo svetur ar išvykę studijuoti, grįžta toliau kurti Lietuvai. Dažnas, kuris mus pavadintų emigrantais - sąvoka, turinčia neigiamą reikšmę visuomenėje. Tačiau emigracija nebūtinai reiškia išdavystę. Kartais tai indėlis į tėvynės ateitį.

